

НА ПЕРСОНАЛ ЧАЕС БУЛО ПОМИЛКОВО ПОКЛАДЕНО ПРОВИНУ ЗА КАТАСТРОФУ

Так хто ж винен у чорнобильській аварії? Це запитання поставлено в недавній публікації журналу «Nuclear Engineering International» — міжнародного видання з ядерної інженерії, яке друкується у Великобританії. Як відомо, офіційна радянська версія причин катастрофи, представлена на виденській зустрічі МАГАТЄ у серпні 1986 року, все чіткіше виглядає як спроба звалити всю провину на операторів станції і відвести небезпеку від проектувальників та інших винуватців з середовища ядерщиків. Нездарно керівник радянської делегації на тій зустрічі академік Валерій Легасов згодом сакраментально відзначив, що розповів у Відні лише половину історії. «З усією очевидністю зараз можна припустити, — підкреслює оглядач, — що делегація промовчала про проблему контрольних регулюючих стрижнів РБМК (так званий ефект позитивної зупинки) і перелічила ряд «порушень» неіснуючих правил з боку операторів атомної станції».

Тільки через сім років Міжнародна консультативна група з ядерної безпеки МАГАТЄ нарешті опублікувала нову версію даної нею ж раніш оцінки аварії в Чорнобилі. Чому ж так ба-

гато часу знадобилось Консультативній групі для коригування свого звіту. Складається враження, що вона ретельно уникала прямої розмови з операторами ЧАЕС (зокрема, з тими, які вже зазнали судового покарання і все ще несуть на собі вантаж несправедливого звинувачення). На думку британського оглядача. Консультативна група могла б швидше добитись правди, наприклад, точно встановити, які правила експлуатації існували на час катастрофи, а які ні (і можливо, навіть наполягти на тому, аби поглянути на самі ті правила).

Основним джерелом нової інформації, вважає оглядач, є звіт 1991 року спеціальної комісії, створеної Держкомітетом СРСР з нагляду за безпекою в промисловості та ядерній енергетиці, яку очолював Микола Штейнберг. Цей звіт, хо-

ча й не дає остаточного аналізу катастрофи, прагне проникнути в сутність, досліджує документальні джерела.

Консультативна група відзначає, що дві попередні аварії на реакторах типу РБМК — на першому блоці Ленінградської АЕС 1975 року та на першому блоці ЧАЕС 1982 року — вже вказували на слабкі місця в проєкт РБМК. Вона визнає, що за тодішніх умов введення в дію системи аварійного захисту збільшувало реактивність, а не зменшувало її «Швидше за все «завершальним акордом» було, як здається тепер, введення стрижнів безпеки у вирішальний момент випробувань».

За оцінкою Консультативної групи, ряд порушень з боку оперативного персоналу ЧАЕС, на які вказували доповіді 1986 року, насправді зовсім не були порушеннями з тієї простої причини, що ті правила, на які посилались, не існували! Так, не заборонялась експлуатація всіх циркуляційних насосів чи вдключення аварійної системи охолодження і блокування двотурбінної зупинки.

Надто важкий тягар відповідальності за аварійний захист було покладено на операторів, — підкреслює оглядач журналу. Відсутність законодавчої основи негативно позначається на ядерній безпеці. «Якщо нема закону, який керує використанням ядерної енергії, ніхто не несе повної відповідальності за безпеку експлуатованих АЕС», — робить висновок оглядач.

Нагадаємо, що проєкт Закону про ядерну енергію досі не внесено на розгляд парламенту України. Працівники атомної енергетики і жителі країни давно чекають на нього. А до того хто ж уповні відповіді за безпеку атомних станцій? Невже оператори вкотре виявляються крайніми?

Віктор КАПУСТА.

